

ЗНАЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ АНДРЕАСА ВЕЗАЛІЯ ДЛЯ СУЧАСНОЇ МОРФОЛОГІЇ

Андреас Везалій (1514-1564) по праву вважається засновником наукової анатомії людини. Значний науковий внесок Везалія заснований на суворій перевірці вже існуючих даних та на отриманні нових фактів. Обидва процеси тісно між собою пов'язані. Вихідною точкою для Везалія було об'єктивне спостереження під час ретельного препарування трупів і порівняння отриманих даних. Було встановлено, що анатомія, яка була залишена у спадок від Галена та обслуговувала медицину впродовж тисяча трьохста років, не була анатомією людини, а здебільшого була замінена на анатомію мавпи та собаки. Між іншим, Гален ніде не повідомляв про те, що він досліджував лише тварин. Його анатомія подається як анатомія людини. Везалій, який глибоко вивчив твори Галена, не заперечував його прозекторського досвіду. Коли мова йшла про дослідження тварин, результати Галена були точними, попри те, що формулювання були багатослівними та виходили з телеологічного способу мислення.

Везалія не задовольняло суто описове зображення природи. Він намагався у багатьох частинах своєї книги встановити зв'язок між формою та функцією, при цьому завжди спираючись на пріоритет форми. Він пише: "Якщо та частина дельтоподібного м'яза, що фіксована до ключиці, напружена, рука піднімається вперед проти передньої сторони шиї і до обличчя. Але якщо скорочуються волокна, які беруть початок від надплечового відростка та прилеглої частини ключиці, рука відводиться, піднімається прямо. Якщо ж скорочується задня частина м'яза, що починається від гребеня лопатки, рука відхиляється дозаду, до потилиці". Отже, Везалій не лише встановлював різний напрямок волокон трьох частин дельтоподібного м'яза, але й передбачав різницю їх функцій.

Анатомія дозволяє не просто вивчати внутрішню будову тіла. Вона допомагає інтегрувати частини у єдине ціле, зрозуміти прояви життя, які здійснюються на різних рівнях – від систем органів до клітин та міжклітинної речовини. Форма й функція пізнаються у часі та просторі. Перші дефініції щодо цього знаходимо у Везалія. Наприклад там, де він зображує трубчасті кістки людини у різні періоди розвитку та черепи дітей з наявністю метопічного шва. Однак ідея, згідно якої структура та функція є динамічними, відзначилася згодом. Сьогодні вже відомо, що форма та функція існують у часі, генетично обумовлені, так як розвиток і старіння індивіда запрограмовані у генетичному коді. Звісно, крива життя залежить від впливу чинників навколишнього середовища. Це пояснює походження відхилень ("помилки" спадковості), які подекуди усуваються feed-back механізмом, але згодом все ж таки проявляються. При цьому готовність виправлення "внутрішніх помилок" також має генетичні передумови. Доволі значним є вплив функціональних

навантажень. Адекватні навантаження органів завжди сприяють їх роботі. Це передбачав Везалій, прагнучи, з одного боку, до узагальнення, але, з іншого боку, він ніколи не підганяв результати дослідження до певної готової концепції. Він розумів, що існує значна різниця між індивідами. За приклад він наводив варіабельність непарної вени у людини.

Разом з тим, в усіх семи книгах А. Везалія простежується прагнення знайти еталон "homo sapiens absolutus". Стихийно Везалій вів пошук видових ознак людини. Навіть сьогодні вчені намагаються створювати моделі, які допоможуть у майбутніх дослідженнях.

У науці моделювання набуло чималого значення та сприяло її прогресу. Як приклад – створення Резерфордом атомної моделі, вдосконаленої Бором. У біології Людвіг Берталанфі запропонував модель відкритої системи, прагнучи охопити усі зв'язки організму з навколишнім середовищем. Підхід науки до системного розгляду організму людини неодмінно є наслідком того рішучого кроку в анатомії, який було зроблено Андрієм Везалієм майже 500 років тому.

Література:

1. Дзевульська І. В., Маліков О. В. Творчість Андрія Везалія та її значення для сучасної анатомії. – Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку. – Любляна (Словенія), 2022. – С. 157–161.
2. Черкасов В. Г., Дзевульська І. В. Історико-гносеологічне підґрунтя формування клінічної направленості анатомії. – Експериментальна і клінічна медицина, 2. – Харків, 2014. – С. 33–36.
3. Черкасов В. Г., Маліков О. В. Андрій Везалій – творець сучасної анатомії. – Південноукраїнський медичний науковий журнал, 2 (02). – Одеса, 2013. – С. 45–47.
4. Silverman M. E. Andreas Vesalius: anatomist, surgeon, Count Palatine, and Pilgrim. *Am. J. Surg.* 147, 1984. – 23 p.

Іванова К. А., Кулакова О. М., Хіріна Г. О.,
Садовніков О. К., Савченко А. О.,

Національний фармацевтичний університет,
karo1959iva@gmail.com, oksana_kool@meta.ua, kilyasha@ukr.net,
Sadovnikovoleg14@gmail.com, ay01031986@gmail.com

ЩАСТЯ В ФІЛОСОФІЇ: НАУКОВИЙ ОГЛЯД ТА КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Актуальність дослідження. Дослідження теми "Розуміння щастя в філософському аспекті" має велику актуальність у сучасному світі. Щастя є однією з найважливіших цінностей людства, яка визначає кожну сферу життя людини, від особистого до професійного. Філософське розуміння щастя є